

GLASILO
SLOVEN-
SKEGA
PLANIN-
SKEGA
DRUŠTVA

PLANINSKI VESTNIK

XVI.
LETNIK
□
1910
□
ŠTEV. 5

Svetovnoznana Postojnska Jama. (S 7 slikami.)

Spisal And. Perko, jamski tajnik v Postojni.

Krajem, ki jih je mati narava obdarila s posebno krasoto, smemo po pravici prištevati Postojnsko okolico. Bujno zeleni travniki, tajnostni gozdi, skrivnostna jezera, solnčno svetli vodopadi, otrpele skale, črnotemne votline z velikanskimi skalnatimi oboki, s krasno se svetlikajočimi kapniki in z divje-romantičnimi podzemeljskimi vodotoki privabljajo vsako leto nebroj prijateljev narave.

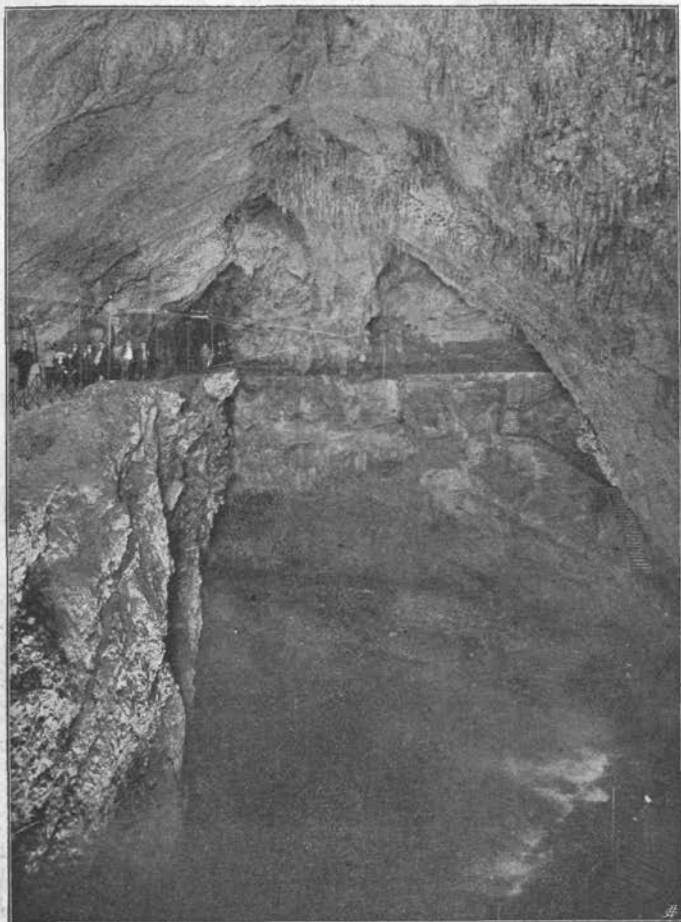
Mesto Postojna leži v obširnem naravnem parku, ki ga obdajajo mogočne stene hriba Soviča, v ozadju pa raztrgano hribovje Hrušice. Tega kraja se še ni dotaknila pretirana kultura modernih postajališč za tujce. Domača udobnost, čist, krepilen Kraški

1. Vhod v Postojnsko Jamo.

zrak, izborna lega, ki nudi nešteto prilik za raznovrstne izlete: to povzdiguje kraj v eno najpriljubljenejših letovišč. Zbirališče turistov iz vseh krajev sveta pa tvori svetovnoznana Postojnska Jama.

Ta jama je podzemeljska struga reke Pivke. Med vtokom pri Postojni in razvalino Malega Gradu pri Planini, kjer zagleda Pivka zopet beli dan, teče 8900 *m* pod zemljo in od te dolgosti je nič manj nego 6200 *m* — približno dve tretjini — do sedaj raziskane. Do pod-

2. Stolna Cerkev.

zemeljske Pivke dospemo razen skozi Postojnsko in Otoško Jamo tudi skozi Magdalenin Rov ter skozi Črno in Pivko Jamo. V Malograjski Jami pri Planini (Kleinhäuslerhöhle) je bilo mogoče zasledovati Pivko le v dolgosti 2500 *m*. Raziskovanje Pivke in Črne Jame je končal Kraški odbor Avstrijskega Turistovskega Kluba že leta 1885.,

Magdalenin Rov pa je preiskal šele koncem istega desetletja gozdarski pristav Putick, ki ga je tedaj poslala semkaj Avstrijska vlada. Znanemu Francoskemu speleologu (t. j. jamoslovcu. *Op. uredništva*) E. A. Martelu se je posrečilo jeseni 1893. leta, ko je bil premagal velike težkoče,

dospeti od Otoške

Jame 1700 m

daleč v smeri teka

podzemeljske

Pivke skozi ozek,

suh jamski hod-

nik do Magdale-

ninega Rova.

Na velikonočni

ponedeljek 1. 1905

sem mogel jaz s

poročnikoma

Mühlhoferjem in

Spillerjem tukaj

nadaljevati Mar-

telova raziskova-

nja. Vsled visoke

vode nam po 16

urni ekspediciji ni

bilo mogoče pro-

dreti več kakor

60 m dalje v

dosedaj neznane

votline. Martin in

Mühlhofer iz Trsta

sta prevozila

24. avgusta istega

leta s pomočjo

platnenega čolna, ki je bil last jamske komisije v Postojni, a se je med vožnjo potopil, nadaljnjih 150 m po votlini. Šele 19. avgusta leta 1906. je doseglo društvo raziskovalcev podzemeljskih jam, po imenu »Hades«, ki sem ga jaz ustanovil, z bičnatim splavom konec teka reke Pivke v Magdaleninem Rovu. —

Neizmerno truda je stalo, da se je raziskal velik del tajnostnih labirintov podzemeljskega Krasa. Vratolomne ekspedicije zahtevajo

3. Iz jame Marije Ane.

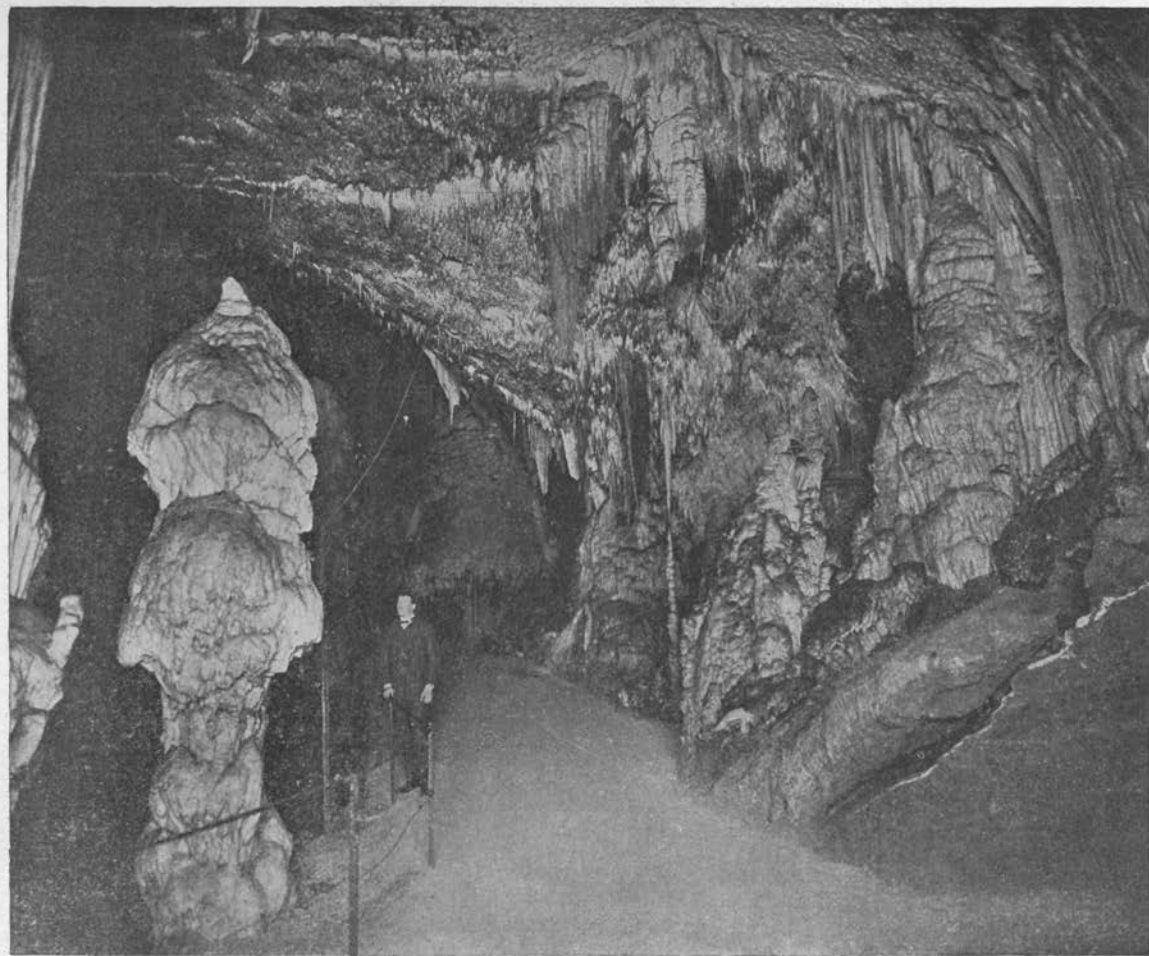
nedvomno še več neustrašenosti in energije nego najnevarnejše ture po hribih. V resnici zaslužijo pogumni raziskovalci potov skozi večno temo vse naše občudovanje.

Odkritje Postojnske Jame je bilo nevarno in je zahtevalo ogromnih žrtev časa, vztrajnosti in denarja. Danes pa imamo v njej vse udobnosti izvrstno urejenih potov in bajno električno razsvetljavo. S kolodvora v Postojni nas popelje omnibus v nekaj minutah do senčnatga prostora pred vhodom (Gl. pod. 1) v jamo. Preden prekoračimo gotski portal vhoda, pogledjmo še navzdol, kjer izginja reka Pivka v tmino, a prispe po približno 7 km zračne daljave šele pri Malograjski Jami v Planini zopet na dan.

V jami smo. — Prostor, ki je že izpočetka udoben, vendar ne prevelik, se razširja po višini in širjavi do ogromnosti. Nahajamo se v Stolni Cerkvi (Großer Dom, gl. pod. 2.) Električne obločnice se iskre v tej silni dvorani, a svod je še vedno zavrt v tančico podzemeljskega mraka. Globoko spodaj šumi zelena Pivka, ki se je vidi le kratek tek. Tu zremo najčudovitejše kamnate tvorbe, ki kažejo, jasno razsvetljene, tajnostne sence. Ko stopamo po 84 stopnicah navzdol proti mostu, ki drži čez Pivko, imamo dovolj časa, da občudujemo vedno nove prizore.

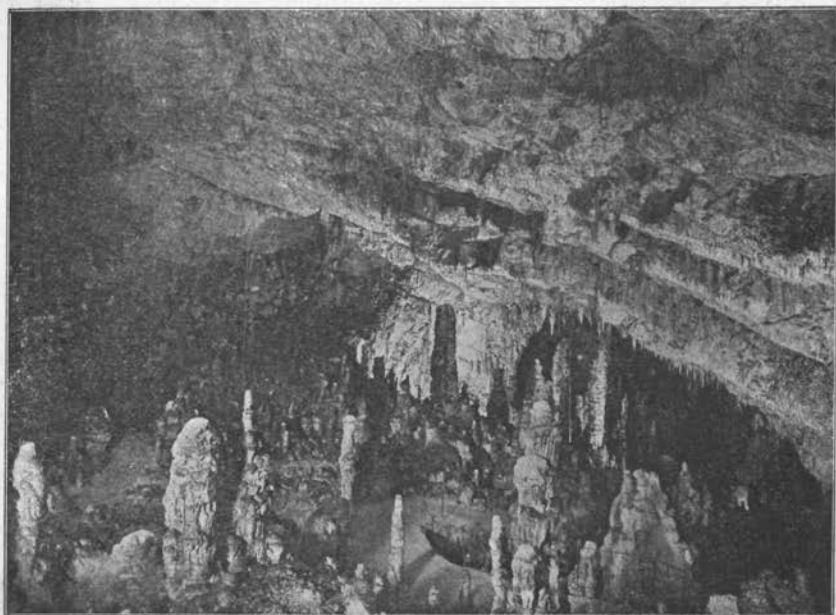
Ko prehodimo še 82 stopnic, dospemo pred vhod v Cesarja Ferdinanda Jamo. Tu se začneja 1'6 km dolga železnica, ki drži do Kalvarije in prav posebno zanima posetnike. »Ferdinandova Jama« je pravzaprav dolga vrsta večjih in manjših jam z najkrasnejšimi kapniki. Navedemo le prižnico, mesnico, mali vodopad, parobek v železu (spomin na Dunaj), levovo glavo, krstni kamen, sarkofag, gledališčno ložo, stol sv. Petra, ječo itd.; to so imena, ki se najbolj prilegajo tem čudežnim oblikam. Ko smo si vse to ogledali, pridemo v največjo votlino v Ferdinandovi Jami, na plesišče. Na tem velikanskem prostoru, ki ga razsvetljujejo električne obločnice in brezštevilo sveč, je vsako leto na Binkoštni ponedeljek in 15. avgusta sestanek tisočeri tujcev, ki se združijo ob zvokih vojaške in civilne godbe k pravcati ljudski veselici. Pri plesišču se cepi jama na desno in levo v sklenjen lok, kar ima to veliko udobnost, da ni treba hoditi dvakrat po isti poti.

Ko nadaljujemo pot na levo proti »Cesarja Franca Jožefa« in »Elizabetini Jami«, se nam odpre nov zaklad krasot; divni kapniki se bliščijo v svetlobeli in v temnordeči barvi. Tisoče in tisoče let je delovala narava, preden so nastali čudežni stalagmiti, rastoči iz tal, ali pa raz strop viseči stalaktiti, ki tvorijo najčudovitejše oblike. Tu

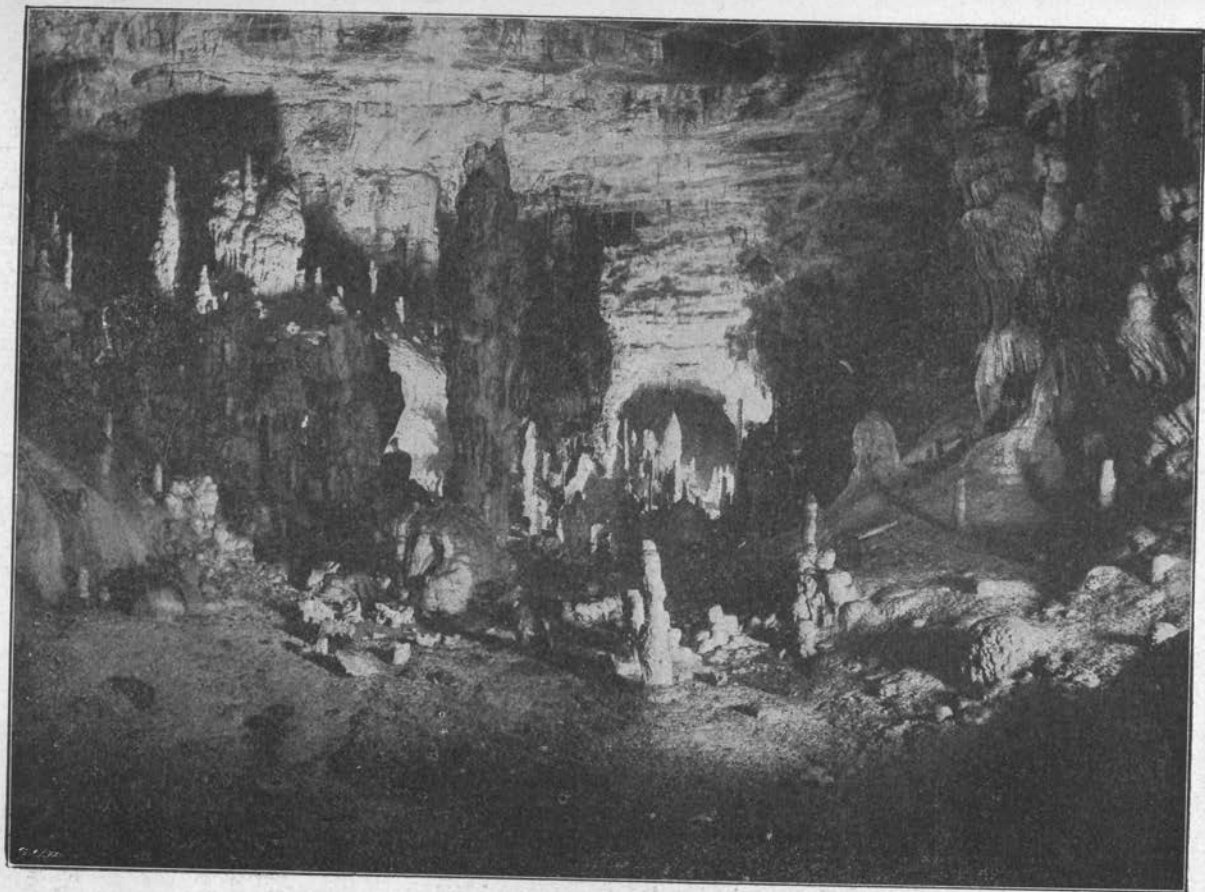
4. Briljant.

najdemo krasne skupine Male Kalvarije, dež, krokodila, spečo deklico, ledene sveče, izbo iz briljantov, vrbo žalujko i. dr. Dospeli smo do Belvedera, ki se po pravici prišteva najlepšim delom Postojnske Jame. — Na mali planoti, odkoder je najčudovitejši razgled, se nahaja piramida iz črnega marmorja s primernim napisom v spomin na poset cesarske dvojice leta 1857.

5. Kalvarija.

Ko zapustimo Belvedere, pridemo do Puščavnika, to je do stalagmita, ki sameva na hribčku. Prekoračivši hrib Ljubelj, si ogledamo Marije Ane Jamo (Gl. pod. 3) in stojimo pred Briljantom (Gl. pod. 4) s svetlobelim blestečim stebrom. Pot nas zdaj pelje k novemu znamenitemu delu jame, k Kalvariji. (Gl. pod. 5.) Ta je približno 40 *m* visok kamenit hrib, pokrit s stotinami stebrov v najčudovitejših oblikah in vseh barvah: podoba otrpnjenega ljudstva, pomikajočega se na Golgato! Ta dvorana je zelo obsežna; strop se vzdiguje do 50 *m* visoko in vodoravna prostornost sega do 200 *m*. Pot navzgor in navzdol po jako zložnih serpentinah nam nudi bajno lep razgled po električno razsvetljenem gladkem kamenju.

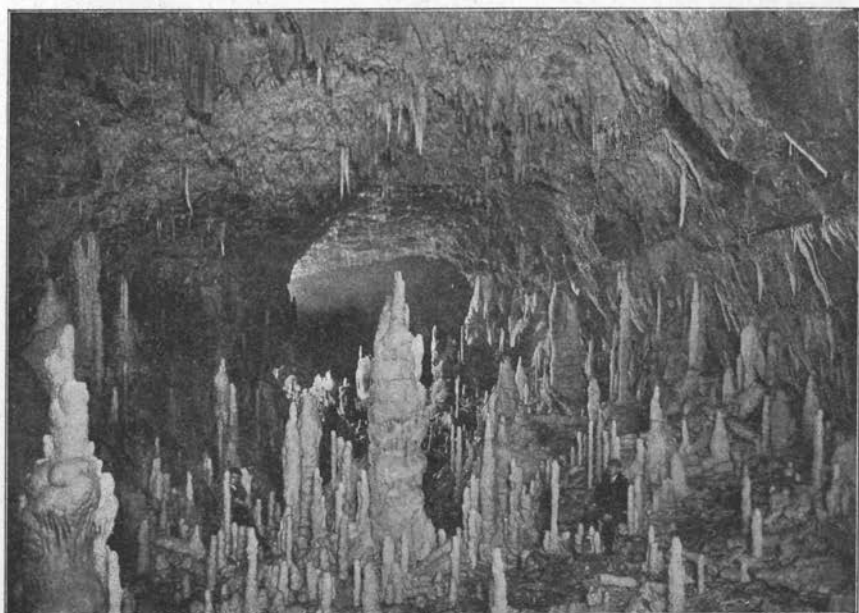
6. Iz Nove Jame.

Najdragocenejši zaklad Postojnske Jame je položen na konec, na levo od Kalvarije, z imenom Nova Jama. (Gl. pod. 6.) (Novo Jamo nameravajo v kratkem umetno otvoriti ter jo električno razsvetliti. Op. pis.) Glavna smer, ki ji gre proti severu, tvori takorekoč podaljšano glavno jamo. Železna vrata varujejo ta prostor in njegove dragocene kamne pred nepoklicanimi vsiljenci. Jedva smo dospeli pred Novo Jamo, že se nam pokažejo pri razsvetljavi s svetilko prve kamnate podobě, ki se nam zde liki strahovi. Pri vsakem koraku v to negotovost se nam prikažejo nove oblike, novi prizori. Svetlobeli blesk odseva iz tmine, od tal se vzpenjajo vitki stebri stalagmitov, stene dičijo divni zastori. Od sten visi na tisoče kratkih, temnih zobov, enakih dežju, ki se je izpremenil v kamen. Ako udarimo na stalagmitov steber, slišimo zamolkel, melodičen glas, podoben daljnemu zvonjenju, odmev se izgublja od visokih sten v praznično tišino, dokler popolnoma ne potihne v dolgih hodnikih. Vedno bolj se množijo kapniške oblike, da skoraj zapirajo nadaljnji prehod. Končno smo premagali ta gručasti, bleščeči svet, tla postajajo ravna, in kapniki so redkeji. Naposled nam zapre pot stropova udrтина; prišli smo do konca 600 *m* dolge jame. Nerad se loči turist od te jame; prestopiti mora lestvo navzdol, da pride do vznožja Kalvarije.

Pot nas pelje zopet nazaj. Poslužimo se majhnih železničnih vozov, da se popeljemo počasi proti koncu zanimivega izleta. Spotoma si ogledamo še angleško cerkev, drevored iz stebrov, ter se peljemo pod zvrnjenim stebrom. Zvrnjeni steber leži vodoravno nad potom; njegov premer znaša 4·5 *m*, nanj pa se je nakapal še drug steber, ki meri 2 *m* v premeru. Računajo pa, da rabi kapniška zmes 10 let, preden zraste 0·5 *mm*; iz tega lahko posnamemo, koliko tisoč let je potrebovala priroda, preden je naredila teh 6·5 *m* v premeru. Vozeč se dalje, dospemo do zemljevida, stebrov dvojčkov, dalje do Nadvojvode Ivana Jame (Gl. pod. 7) z najkrasnejšimi kapniki. Kdor si hoče to jamo ogledati, mora se posebej prijaviti. Dalje vidimo turško sabljo, spečega leva i. dr.

Naposled dospemo do najlepšega, najdivnejšega stvarstva, do slovečega Zagrinjala. Neizrečeno lepo zguban visi kakor iz težkega brokata 3 *m* dolg stalaktit, ki je skoz in skoz bel ter ima 10 *cm* širok rob pomarančaste, svetlordeče in rjave barve. Zagrinjalo zasluži povsem svoje ime. — Odtod si ogledamo še rdeče morje, veliko in malo cipreso in mimo groba naposled dospemo do izhoda. —

Postojnska Jama je najbogatejša kapniška votlina in je izmed vseh jam na svetu najlažje dostopna. Vseh njenih krasot prav tako ne moremo opisati, kakor je nemogoče opisati lepo planinsko okolico; noben opis ne bo tako učinkoval na čitatelja, kakor učinkuje na opazovalca narava sama. Kdor še ni nikdar hodil po prostorih večne noči, nikakor ne more poznati onega občutka, ki se v njem druží strah z zado-

7. Iz jame Nadvojvode Ivana.

voljstvom, ko se posetniku odkrivajo tajnosti podzemeljskega sveta. Neizbrisen pa ostane človeku v spominu tudi vtis, ki ga napravi nanj svetlo solnce, ko se po dolgih, v večni noči prežitih urah povrne zopet na beli dan.

Pa tudi Postojna sama zasluži, da se v njej pomudimo. In iz mesta se nam nudijo izredno hvaležni izleti v zanimivo okolico: v romantične Škocjanske Jame pri Rakeku, k Cerknškemu Jezeru, v Predjamo k znanemu gradu v votlini itd.; tudi tu sem naj bi prihajali planinci!

Špik nad Policami. (Bojec, Montaž 2752 m.)

Dr. H. Tuma.

Pot čez Pleče ali iz Krnice.¹⁾

Gnalo me je, da izvršim še zadnjo veleturo na Montaž. gori po Findenigovi poti, doli po stezi laških lovcev (sentiero dei cacciatori italiani.) Odšla sva z vodnikom Oswaldo Pesamosca šele po šestih zjutraj. Topline zjutraj je bilo 6° C, barometer je nekoliko padal. Od Jezerske Doline sem so se sem in tja vlačili redki podirki (Nebelfetzen). Pot je ona navadna z južne strani na Montaž.²⁾ Drži skozi gozd, potem na desno položno gori po planinskih pašnikih, mimo vodnjaka Casera Parte di Mezzo in po precej valovitem strmem svetu (Gelände) v smeri prevale pod Montažem (furlansko: Forca dei Disteis, po naše bi se reklo »Škrbina v Strmali«). Do vodnjaka se dospeje v eni uri, v dobri uri pa odtod do sedla prevale. Odtod je presenetljiv pogled v grozne stene in prepade pod južnim Montažem, globoko doli v Clappadorie, t. j. v Kamnjih, v divjo gorsko deber (Talschlucht), po kateri teče Rio Montasio v Dunjo.

Najnovejši Lechnerjev zemljevid 1:50.000 ima zaznamovano čez Forco dei Disteis stezo — le da dosorej še živa duša ni prišla čez! Oswaldo Pesamosca je precej drzen plezec, iz stare lovske družine in pozna vsako hodno poličico, no, s Force dei Disteis se ne upa ne gori ne doli in tudi zanikuje, da bi se prišlo. Vendar sva si ogledala na levo nekatere police, po katerih bi se po mojem mnenju z vrvjo, v plezalkah in s pomočjo kavljev preplezalo. Bila bi pa to vsekako veletura prve vrste. Po poti sva pregledala še enkrat škrbine in vrhove, katere sva bila prejšnji dan prečila. Od Škrbine nad Cijanerico naprej proti glavnemu vrhu slede Poliški Špiki: Špik nad Cijanerico, 2464 m (Modeon del Montasio basso), Špik nad Plazom, 2600 m (Modeon del Montasio alto). Oba zaslužita ime skutnik od te Furlanske strani ter sta po rušah do vrha lahko pristopna, na Zajzersko stran pa je strma stena neprehodna. Sledi jima visoka »Škrbina nad Plazom«, od južne strani pristopna, v Cijanerico doli pa je ozek, s snegom založen žleb vsled globokih skokov neprehoden. Ta škrbina bi se italijansko prav imenovala »Forca dei Verts«, dočim so turisti

¹⁾ Svoje veleture na Špik je g. pisatelj opisal v Plan. Vest. 1908, 1; 1909, 39; 1910, 11. Tukajšnja je četrta! — *Uredništvo.*

²⁾ Glej članek Livškega v Plan. Vestniku 1904, str. 165.

to ime nadeli sedelcu na levo od Brda. Brdo, 2654 *m*, so Italijani popačili v Cima verde, t. j. Zeleni Vrh, ime, ki je od Italijanske strani docela nezmislno.¹⁾ Pod zelenico na Zájzersko stran ni govora o kakem prehodu, marveč gora strmo odpada.

Na Škrbini v Strmali sva s pregledavanjem izgubila precej časa, obenem pa se izdatno nazajtrkovala ter odločila, da ne greva na Špik, ker sem bil Findenigovo pot do vrha že tisto leto itak naredil in se današnja najina pot križa z ono iz Dunje, ki sem jo bil pred sedmimi tedni izvršil. Pot s prevale drži kakih pet minut po šiji gori, potem krene čez grapo na levo po skalnatih policah, kjer se še sem in tja dobi kako rdeče, že močno pobledelo znamenje izza časa prvih posetiteljev Findeniga in Conte Brazza. S polic se prehaja po gredéh na vedno višje police, ki postajajo bolj in bolj gruščaste in meljaste, dokler se ne pride tik do pečin Montaža.

Pot zavije proti severu. Pod seboj zreš v brezno Clappadorie, onkraj pa strmo odrezano gorovje gore Zabuš in Strme Peči (Monte Cimone) naravnost na jug proti tebi štrle kakor stebri krnjasti vrhovi, 2248 *m* na zemljevidu imenovani Scortisconi, dočim je pravo ime Lis Palis, t. j. Police, ali tudi Palice.²⁾ Na levo pa nizka škrbina, 2048 *m*, napačno imenovana Forca bassa, prav: Forca de lis Palis. Od teh vrhov se vleče skalnati lanec na levem bregu Clappadorie, kateri vrhuje v Jof di Miez, 1974 *m*. Ravno ko zaviješ proti severu, greš mimo velike špilje (Felsloch), v kateri sta svoj čas vedrila dr. Kugy in vodnik Ojcinger celih 18 ur. Odtod se stopi na takozvano Grande Cenghia. Imenoval bi jo po slovensko »Vélika Lašta«. Ta obide ves zahodni bok Montaža, deloma skalnata, deloma rušasta, na krajih ozka komaj za prehod, potem pa se zopet razširja v strme zelenice, čez katere se proti severu niža pot, dokler se ne stopi na Pleče, 2477 *m*. (To turistično ime je po furlansko Lis Spalis, nemško die Schulter.) Pleče se jako lepo vidi po celi Dunjski Dolini in še lepše iz Zájzere, prav kakor krilo Špika.

Na Pleče sva stopila ob tri četrt na enajst. Zahodni del Velike Lašte je bil še pokrit s sodro in z novim snegom, precej okrepnelim, proti robovom pa zledenelim. Hodila sva po Findenigovi poti preobuta

¹⁾ Korošec izgovarja Brdo skoraj kakor Vrdo, zelenica je na severni Zájzerski strani in odtod so turisti prišli do imena verde = zeleno. Vsekako bi se morala imenovati na lahko usločena usedlina »Sedelce za Brdi«, italijansko Sella dei Verts, tega mnenja je bil tudi Pesamosca, glavni informator dr. Kugyja in prof. Gstirnerja.

²⁾ Pala iz slovenskega pola t. j. polica, dočim palo t. j. kol, palica.

v plezalke, po Veliki Lašti pa sva morala pod plezalke privezati še krotice. Lezla sva skrajno previdno, ker korak po snegu ni bil varen. Na Plečah sva se malo oddahnila ter krenila na levo vedno po strmi zamrznjeni ruši v smeri na sesutine na desno pod nama. Sesutine sva prečila v krogu in prišla na prvo težko mesto, na Plati, furlansko »Plache«. Bala sva se, da bi jih ne našla pokritih s poledico (Glatteis). No, zadnji dve noči je vreme nekoliko vleklo na jug in prejšnji dan je bil jako gorek, tako da sva naletela le mestoma na srež (Eiskruste). Šla sva torej previdno brez pravih težav do robu plati. Čez zadnji skok vodniki turiste navadno spuste po vrvi doli ali jih povlečejo gori. Meni pa služi vrv le za zavarovanje. Šel sem torej naprej, plezaje po ozki poklini (Sprung), ki je poševno kakor gred peljala po zadnji ploči ob skoku doli. S Pesamosco niti nahrbtnikov nisva odložila. Ob snegu in ledu so »Plati« neprehodne. Pod pločo slede izmite obličaste skale, ki tvorijo široko, izprano grapo, po kateri ob hudi uri bije širom voda, gruč in kamenje.¹⁾ Ob dežju je zaradi tega ta del neprehoden. Tako pa se sledi različnim žlebom, žlebičem in žlamborjem med izmitim pečevjem, koder bolje kaže in manj drsi. — Pod »Plati« sva bila prišla ob 11:40.

Skalna grapa se zoži ter v globokem skoku odpade v Krnico. Tod je grapa neprehodna. Do tu je bil oče Pesamosca pred kakimi 30 leti z vrha doli prišel na lovu divjih koza. Višje gori je bil eno ranil, a utekla mu je doli čez plati do konca grape, potem pa se zvalila v brezno na gornji prod Krnice. Spustil se je drugi dan po vrvi doli, da je rešil svoj plen. Doma (Piani v Raccolani) pa so mu pravili stari možje, da so svoj čas tam čez laški lovci prišli brez vrvi do Krnice in zopet gori nazaj. To je bil povedal Pesamosca dr. Kugyju in profesorju Gstirnerju, ki sta leta 1896 prva izvršila prehod eden doli, drugi iz Krnice gori.

Izhod iz grape je tik pod Turnom na desno, precej skrit. Poiskati je skoraj navpičen ozek kamin. Ako se leže na trebuh, pa pogleda doli, bi človek trdil, da je nemogoče ga preplezati. Kdor še tega kamina ni napravil od spodaj gori, ga doli premaga sila težko brez pomoči vrvi. No, poskusil sem. Pesamosca je zavzel dobro pozicijo, a jaz sem jel plezati, najprej obrnjen s hrbtom, potem z obrazom v kamin. Šlo je precej dobro, ker so prijemi trdni, le krotice na plezalkah so me silno ovirale. Pozabila sva jih sneti. Zadnje tri metre se je držati na levi strani kamina, obrnjen z licem in životom ven.

¹⁾ Profesor Seidl imenuje to Alpsko prikazen ledeniške gubine, roches montonnéer.

Za menoj je spustil Pesamosca cepine in nahrbtnika. Ta prvi kamin se izteka v strm žlambor, ki kruto zavije na levo in desno. Doli vede v gori opisano grapo nazaj, v nasprotni smeri pa v visok razpor (Riss) v pečini. Par stopnic vede v razpor, kjer je na dnu majhna, poldrugi meter dolga in meter široka globel, nad katero se dviga na eni strani navpična stena Turna, na drugi strani pa režeča prevesna čer (Riff). To luknjo imenujejo turisti »Sedelce«. S tega proti vzhodu doli drži drugi kamin skoraj do Krnice.

Zopet ležeč na trebuhu, sem proučeval stope po kaminu doli, no, še bolj nepremagljiv se mi je zdel od prvega. Pustil sem vendar skrbi na stran, ker me je pozval Pesamosca, da se odpočijeva. Postala sva bila lačna. V sedelce sva stopila ob 12. uri 40 min. Použila sva oba skupaj malo škatljico tonine ter vsak požirek še ostalega črnega vina. Ob eni sva nastopila zadnjo težavno pot. Plezalo se je izborno. Izpočetka se mi je zdelo, da lezem prav v brežno, kmalu pa mi je postalo plezanje zabavno. Bil sem nakrat na levo stran iz kamina v steni po precej dobrih stopih doli. Prav nagajalo pa je Pesamoski spraviti doli nahrbtnike in cepine, ki jih je bil vse skupaj navezal. Ker je bil sveženj preobilan, se mu je od koraka do koraka zastavljalo v preozki poklini. Podpomagati sva morala oba, on od zgoraj, jaz od spodaj, da je šel tovor naprej. Izpod kamina se gre po strmih policah in gredah izprva do 75° klinometra doli. Ob neki gredi je izpodrsnilo Pesamoski, ki je šel sedaj naprej in mi je bil za trenutek odvzel cepin. Cepin se mu je izmaknil in je telebnil dobrih 100 m po trdih skalah doli na prod Krnice. Sledila sva mu skrbno po pečevju plezaje ter stopila v Krnico ob tri četrt na dve. Cepin sva dobila le nekoliko obdrsan, a cel, dokaz, da je iz dobrega jasenovega lesa brez pretresic (mehkih krajev). Preobula sva plezalke ter po Gorenji Polici mimo Kugliča po že opisani poti prišla na prod »Za Oltarjem Vode« in po njem v Zájzero ob polštirih popoldne.

Tura na Poliški Spik po Laški stezi gori je ena najkrasnejših tur v naših planinah. Resnih težkoč izven dveh kaminov in srednje plati ni, ob ugodnem vremenu brez snega gori tura ni pretežka. Vsekakor pa smatram od štirih veletur na Poliški Špik: iz Dunje, po Laški stezi, po srednji dr. Kugyjevi poti in čez Brda le to zadnjo sposobno, da se priredi z ne posebnimi stroški za turistovsko stezo.

Po visokih Alpah in nizki Lombardiji.

Janko Mlakar.

(Dalje.)

7. Pregarjana nedolžnost.

V Gletschu se združijo tri imenitne ceste. Po eni sem jaz prišel, namreč po tisti čez Furko; po drugi prideš čez sedlo Grimsel (2164 *m*) v Aarsko dolino, tretja te pa pripelje brez sedla v Wallis. Te sem se poslužil tudi jaz. Ko bi tudi cesta ne bila široka, bi ne mogel zaiti, ker mi je Rhodan zvesto služil za vodnika. Zato je pač zaslužil, »da ga vam predstavim«.

Rojen je visoko gori pod Muttenhornom (3103 *m*) v Gerstenschluchtgletscherju in se imenuje izprva Muttbach. Ker je še majhen, ga je preveč sram in se zato skriva pod Rhodanski ledenik. Tu si nabere novih moči in pridrvi z velikansko silo izpod zelenomodrega ledenega oboka na dan. Silno hiti proti Gletschu, da bi se nekoliko ogrel. Zato tudi hvaležno sprejme blizu hotela tri tople vrele, ki jih imenujejo v tistem kraju Rotten ali Rodan. Pri tej priliki izpremeni naš prijatelj dosednji priimek in si nadene ime Rhodan.

Vesel svojega lepega življenja poskakuje v večjih in manjših skokih po Wallisu, dokler mu ne zmanjka tal, da strmoglavi v Genevsko Jezero. A Rhodan je že marsikaj preglodal v svojem življenju in tudi Genevska obal mu ne zapre pota. Pri Genevi si izkoplje prosto pot in kmalu obrne hrbet Švicarski domovini ter prestopi na Francosko zemljo. »Tu je največja svoboda doma«, si misli ter se prešerno razkorači. Toda le prekmalu spozna, kako umevajo svobodo tudi na Francoskem. . . . Uklenjen med visoke bregove mora korakati prav po predpisih, dokler ga ne zapro v Lyonski Zaliv.

Pot iz Gletscha v dolino Wallis je jako prijetna, ker vodi skoraj ves čas po gozdu. Lepa bližnjica mi je prihranila precej ovinkov in v dobri uri sem bil že v Oberwaldu, ki je zadnje selo v Gorenjem Wallisu. Tu zagledam pred seboj ledeno piramido Weissborna (4512 *m*). Tudi Galenstock (3597 *m*) bi bil moral ugledati za seboj, če ne preje, pa vsaj pri naslednji vasi sv. Urha, a držal se je še vedno trdovratno v megli. Morda mi je zameril, ker ga nisem obiskal. Toda meni se je, kakor veste, hudo mudilo v Milan na razstavo. . . .

Potovanje po enolični Walliški dolini se mi je zdelo jako dolgočasno. Na obeh straneh visoke gore brez posebne lepote, vsake pol ure kako selo, razposajeni Rhodan, poleg njega pa prašna cesta z večjimi in manjšimi klanci, to je vse. Edini res prekrasni pogled na

bleščeči Weissshorn poživilja nekoliko to mrtvo sliko. Ljudij sem videl sicer več na cesti in na polju; žal, da se nisem mogel z njimi pomeniti. Laški oni niso razumeli, nemški pa — jaz ne.

Vsaj v Gorenjem Wallisu se mi je resnično tako godilo. Nekje sem namreč videl poleg ceste velikanski križ. Na njem je napisano, da so se Walližani v nekem boju zelo postavili. Bil sem jako rado-veden, če so morda tudi ti Francoze nabadali na gorske palice, kakor Kozaki onstran Gallenstocka. Zato sem se obrnil na nekega očanca, ki je ravno mimo šel, in ga prosil, naj mi pojasni to zadevo.

Mož mi je dogodek pojasnjeval gotovo v nemškem jeziku, saj domačini v Gorenjem Wallisu sploh drugače ne govorijo; jaz pa sem si skušal pomagati s tistim narečjem, ki sem se ga v šoli učil za nemščino. A zgodilo se nama je, kakor tistim, ki so zidali Babilonski stolp; morala sva se raziti, ker se nisva razumela. Zdaj pa naj kdo trdi, da se z nemščino pride po celem svetu! Pride se že, toda znati moraš poleg nemščine še nekaj drugih jezikov.

Kakor sem že potožil, bilo je res pusto, pet debelih ur cokoljati po trdi cesti. Zato sem bil prav vesel, ko sem si pri Fischu otrešel z nog cestni prah in zavil skozi senčnat gozd proti hotelu Jungfrau, ki stoji 2193 m visoko na zeleni Fieschki Planini. Po dolgi hoji po trdih tleh mi je kaj prijetno delo, da sem mogel vzeti pod noge zopet kako večjo strmino. Pot je sicer narejena za ježo, a drži vključ temu tuintam precej strmo. Došel sem tudi večjo družbo obloženih oslov, s katerimi sem se prav lahko pogovoril, ker govorijo v Wallisu isti jezik kakor pri nas. Vprašal sem jih tudi, če kaj težko nosijo, in vsi so razločno odgovorili: »ja«. S poganjači se seveda nisem mogel pogovarjati, ker so govorili nemški.

Ko smo prišli iz gozda na planino, sem zapustil oslovsko družbo in šel za brzojavnimi drogi, ki so mi kazali najbližjo pot do hotela. Tako sem porabil do tja samo slabo poltretjo uro od Fiescha. Izprva sem se nameraval v hotelu nekoliko ustaviti in odpočiti, a moral sem drugače ukreniti.

Izvedel sem namreč, da je zjutraj prišla večja družba dam in gospodov iz Belalphotela, da si ogleda Bernske Alpe z Eggishorna. Potovali so tudi v družbi oslov in mul, a nekoliko drugače kakor jaz. Jaz sem se bil z njimi le pogovarjal, oni so jih jezdili. Huda ježa jih je pa tako utrudila, da so morali po obedu k počitku. Ukazali so, naj bodo dolgouhe živalice pripravljene, da jih ob štirih popoldne poneso na Eggishorn.

(Dalje prihodnjič.)

Slovstvo.

Dr. M. Potočnik: Vojvodina Koroška.¹⁾ (Kon.) — Razdelitev Julijskih Alp je netočna in ne odgovarja sedanjemu stanju tega vprašanja. Kakor uče nemški in italijanski geografi, se raztezajo Julijske Alpe med Felo, Savo, Sorico, Bačo in Sočo. Delè se v zahodni in vzhodni del. Loči jih udrtna Žlice, Koritnice in Soče. Zahodni del je deljen na Dunjsko-Kanalsko Pogorje na Italijansko-Koroški meji, na Višenjsko-Poliško Skupino, katero loči od prvega dela Dunja, Rudni Vrh in Zajzera. Tretja je Kaninska Skupina, ki jo loči od prejšnje Reklanica, Nevejski Prelaz in Jezernica. Četrto je Rezijansko Pogorje, katero loči Rezijanski potok in Učaja od tretje, Kanalske Skupine. Rezijanske planine pa sestojè iz dveh od zahoda do vzhoda dolgo zategnjenih gorskih lancev.

»Rabeljske Planine« je posebno geografično nazivanje za gorovje, ki je grupirano okoli Rabeljskega Jezera. Imenovati vzhodne Julijske Alpe Rabeljske Alpe je docela zgrešeno. Nazivanje »Beneške in Reklanske Alpe« ni dobro izbrano, ker vzhodne Julijske Alpe skoraj s polovico ne spadajo na Beneško in Reklanica tvori dolino enakega pomena, kakor je Dunja in Rezija. Za Koroško prihajajo v poštev le: prvo imenovano Dunjsko-Kanalsko Pogorje, ki je skoraj celoma na Koroški meji, Poliška skupina, ki je v glavnem delu celoma na Koroški meji, Višenjska Skupina, ki je vsa na Koroških tleh, Kanalski odrastek v Jerebici, ki tvori Goriško-Koroško mejo, in del lanca, ki se od Mangarta počenši vleče ob tej meji od Belega Potoka do Predela. Celoma na Goriškem so odrasleki Višenjske skupine: 1) Oba Nabojca, 2) Lastavice in Višarske Glave, 3) Kraljevska Špica in 4) odrastek Rabeljskega Grintavca: Fünfspitz. Razdelitev gorovja bi se bila morala na kratko precizovati, popis Koroške pa se baviti le z ravno navedenimi deli.

Dunjsko-Kanalsko Pogorje se dviga precej položno iz doline Fele pri Pontablu in tvori prvi višji hrbet v »Veliki Ravni« (Filone Slavi 1305 m), potem hrbet Jelovca in sicer »Laški Jelovec« 1512 m in »Slovenski Jelovec« (Mont Agar, Illus Berg) 1526 m, »Njivica« (Csr. di Pozzeto alta) 1600 m, vsedlina (Einsattelung) Pod Kresom (1736 m) in Lipnikom (1952 m). Lipnik je docela na Italijanskih tleh, kjer stoji tudi drugi višji vrh »Jof di Dogna«, bolje »Jof di Mincigos« (1962 m). Vzhodno od Lipnika je precej globok nizek prelaz v Dolu 1476 m »Passo di Bieliga«, odtod naprej šele se pogorje zviša in tvori sklenjeni lanec in sicer: »Požgani Vrh« (1838 m, Cm. Sechieit), »Brda« (1843 m), »Močilo« (1823 m), »Krniški Špik« (Jof del Cuel di Pez, 1945 m), »Dreisplitz« (1955 m, Le lave del orso), »Zweisplitz« (2042 m in 2004 m), od katerega je ohranjeno še slovensko ime »Velki Vrh«, »Piparji« (2002—2054 m) in vršac celega gorovja »Poldnašnja Špica« (2089 m, Mittagssköfl). Po južnem pobočju tega vrha se Koroška meja obrne proti sedlu Rudnega Vrh (Somdogna Stl.) 1405 m). Docela na Koroškem pa so vzhodni vrhovi: »Krniška Špica« (1952 m), »Planja« 1973 m in »Črni Vrhovi« (1729, 1682 in 1753 m), ki odpadajo v dolinski sklep Zajzere. Severno pod Poldnašnjo Špico leži lepa planina »Strehica« ali »Sračica« (1400 m) in še severnejše samostojen lep gozdat stožec »Podgorski

¹⁾ Popravek. Dotično mesto na str. 81, v 2. odstavku 4. št. »Pl. V.« naj se glasi: »višina« je die Höhe, qualitative Erhöhung (prav Erhebung) pa je »višina« [od glagola »visiti se« — sich erheben].“ Dr. H. T.

Vrh« ali »Nebrije (1206 m), ločen od Poldnašnje Špice in Črnih Vrhov po sedlu »Za Vrhom« (Fordella Stl.). Podgorski Vrh stoji skoraj sredi Kanalskega Podolja in vladadolino Fele na zahod in dolino Belice (Filze) in Vrtlinove Grape do Trbiža. —

Docela napačen je 4. odstavek na strani 26. V Zajzerski kotanji (Circustal) izvirata dva potoka »Za Oltarjem Voda« izpod Koštrunovih Špic in »Talijska Voda« izpod Poliške Krnice. Oba potoka izgineta v velikem Zajzerskem prodišču ter konec Zajzere prideta zopet na dan kot Bela (ozir. Fela). Stvarno napačna je trditev, da »Talijska Voda« loči od glavne skupine, to je menda Poliško-Višenska, Višarsko »gmoto«. Višarske Glave, v katerih je vršac »Pri Piramidi« 2079 m (v Koroškem narečju »Pergamiten«), turisti navadno imenujejo »Steinerne Jäger«, dasi je to le samovoljno imenovanje, danes po romarjih seveda še docela udomačeno. Višarske Glave tvorijo del odrastleka, ki se severno od Višenjske Skupine loči od vrha »Divja Koza« (2503 m), se zniža v Krniški Škrbini na 1767 m, se dviga v Lastovicah 1951, 1906 in 1986 m in pade v Sedlo za Prahami do 1485 m; šije od Lastovic in Višarskih Glav do tega sedla so lepo zelene in gozdnate, dočim so Lastovice, posebno pa Višarske Glave jako raztrgane in krnaste. Napaka je, da »zeleni gozdnati greben« končno prepada s Prašnikom (1780 m) proti Žlici. Nazivanje »Prašnik« je čisto zgrešeno; domače Koroško nazivanje je marveč »Za Železom Špik«, in sicer prepada ta proti Višarski planini, nikakor pa ne proti Žlici, ker se precej stegnjeni in lepo z gozdom porasli hrbet vleče čez Florjanko in Prisenik do Trbiža, južno-vzhodno pobočje pa je tudi neprestno in z gozdovi pokrito. — Čudno zveržen je izraz, »da greben prepada s Prašnikom v mično ležečo Višarsko gmoto«.

Zavožen je zadnji odstavek na strani 26, ki govori o neki južni skupini Benečanskih Alp. Reklansko Pogorje, t. j. lanec, ki se odcepi v sedlu »Forca dei Disteis« 2172 m pod Poliškimi Špiki in se dviga v Zabuši 2244 m in Strmi Peči (Mt. Cimone 2380 m) ter odpada nad Chiüsaforte v dolino Fele — Poliški Špiki prepadajo strmo proti Zajzeri in Dunji, nikakor pa ne proti Reklanici, nasprotno se lahko pristopi na Poliško skupino le od juga iz Reklanice in Neveje. Južno pobočje je tod pokrito z gozdovi in lepimi planinskimi pašniki. Reklanska dolina ni po Nevejski dolini (1152 m) v zvezi z Jezernim Dolom, marveč nasprotno Reklansko in Jezerniško dolino loči Nevejski prelaz, lahko pa bi se reklo: Reklanska in Jezerniška dolina tvorite podolje, katero ima razvodje v Nevejskem nizkem sedlu.

Na 28. strani se trdi, da se v Poliški skupini vsaka »višina« imenuje »Polica«. To ni res! Police so travnate, precej strme vesine na severnem pobočju. Pristopi s polic na vrhove nad njimi so težke veleture prve vrste. — Popis pogleda s Špika nad Policami je pomanjkljiv in stvarno zgrešen. V smeri Poliškega lanca proti jugovzhodu tik pred vršcem je Brdo 2654 m in tesno za njim skoraj v eni smeri so vrhovi Poliških Špikov, na levi konec lanca »Nižji Vrh« 2426 m, Špik Krnega Dola 2404 m in Planja 2309 m, potem na levo sledè Škrbina Prednje Špranje 2122 m, Koštrunove Špice, najvišja 2495 m, divja, komaj pristopna »Škrbina Zadnje Špranje« (Mosesscharte 2261 m) in mogočna piramida Višnje Gore (Višberg, Jof-Fuart 2666 m), izza druge škrbine moli stolp »Visoka Špica« (Hohe Weissenbachspitze 2254 m). Docela nedostaten je pogled, kakor ga opisuje prof. Potočnik. — Pogrešamo popisa razgleda z Višnje Gore, ki je ena najznamenitejših Koroških razglednih gorá in je pristopna docela po Koroških tleh od Rabeljske strani.

Po nepotrebnem pa je opisan razgled s Kanina, ki je Goriško-Benečanski vrh. In vrinile so se vanj različne napake.

Kakor sem že prej omenil, Črnjelec (prav Črnjela) nima predora in ni na tromeji. Na Koroški strani kot severni odrastlek Kaninske Skupine je lep lanec Jerebice. Na Koroško-Italijanski meji kot odrastlek Črnjelske Špice je »Velika Bavha« 1973 *m* in pod njo nekotirana »Mala Bavha«, obe na meji. Lanec Jerebice, kateri je docela na Koroškem, pa pričinja s sedlom »V Koritih« 1699 *m*, od katerega dalje proti severovzhodu se nizajo »Bóhinjca« 1938 *m* (Kl. Schlichte), »Veliki Snežni Vrh« (Große Schlichte 1958 *m*). »Mali Snežni Vrh«, ki ga navaja prof. Potočnik, sploh še ni kotiran; stoji pa tik prehoda iz Možnice skozi Mirnik 1720 *m* na levo. Vrh, ki ga imenuje g. pis. »Mali Snežni Vrh« 1864 *m*, je bržkone »Gorenji Vogel« 1847 *m*, sledi mu »Solnčna Polica« 1925 *m*, »Gorenji Krivi Vrh« 2005 *m* in končno sleme Jerebice 2065—2122. Od Jerebice loči prehod »Črez Planjo« (1694 *m*) gozdnate glave nad Predelom, od katerih je na Koroški meji najvišji vrh »Nemška Glava« 1596—1561 *m*, dočim je po prof. Potočniku imenovana »Ruševa Glava« docela na Goriških tleh ter je kotirana z 1512 *m*. Od Predela proti severovzhodu se vleče po Goriško-Koroški meji del Mangartskega lanca od Predelove Glave 1618 *m* do Rabeljskega Grintavca 1949 *m*, od koder se zavije na sever panoga v »Fünfspitz« (do 1907 *m*). Na desno od Grintovca je prehod iz Sinjega Dola čez »Škrbinico« na Koroško, v »Torerbach« in »Remšeniško Dolino«. Tudi tu g. pisatelj zanemarija Koroške vrhove in se spušča v opisovanje Kranjskih vrhov. Za Korošca je dovolj, ako se opiše lanec do Rabeljskega Grintovca in omeni, da je to del Mangartskega Pogorja. —

Napačen je sklepni stavek, da je severno od Vršiča ob Belem Potoku Remšeniška Dolina. Veliki Potok je namreč na Goriški strani med Ruševo Glavo (Gamsspitz 1922 *m*) in »Špico nad Belim Potokom« 1971 *m*. Prehod iz Belega Potoka se imenuje Nemško »Gamstal Scht«. Kako naj potem Remšeniška Dolina veže Predelski Vršič z Mangartom in kako naj sega do Fužine nad Klanškima Jezeroma!! Remšeniška Dolina je nasprotno na Kranjskem izza Visoke Špice 2159 *m*. Od tam je prehod iz Mangartske alpske kočice čez »Römertal Scht.« v dolino. Predelski Vršič pa je daleč proč nad Mangrtskim Potokom, kota 1919 je docela na Goriškem. Vršič sam pa se razteza od severa na jug skoraj navpično na glavni Mangrtski lanec. Slovenski geograf se je tu hudo urezal, trdeč, da je ta Vršič zvezan z Mangartom po Remšeniški Dolini!?

Odstavek o Julijskih Alpah je v naši knjigi torej tako nedostaten, da bi se morala obsojati cela knjiga, ako bi se po tem odstavku merila. Priznavam pa, da ni temeljna krivda prof. Potočnika, ako se mu je ta odstavek ponesrečil, marveč, da tiči zlo v bednem stanju našega domovinoslovja. Gospodje so oprti le preveč na tuje preiskave, ne lotijo pa se jih iz lastne moči na licu mesta. Slovenska Matica se dosedaj še ni povzpela tako visoko, da bi se resno bavila z eksaktnim domovinoslovjem. Slovenski planinci pa so se, v zmislu dosedanje smeri S. P. D., doslej bavili preveč z nedeljskimi izleti; njim je bila na umu v prvi vrsti zabava, v drugi vrsti šovinistični šport. Kdo je združeval s turistiko tudi študije? Inorodci, pred vsem Nemci! Mi šele jedva začenjamo. To opravičuje kolikor toliko tudi našega pisatelja. Dr. H. Tuma.

Obzor.

O Kamniški Koči na Sedlu. — Ker se je bila po Veliki Noči v Kamniku raznesla vest, da je streha na Kamniški Koči (južna stran) popolnoma raztrgana, se je predsednik Kamniške podružnice, gosp. Karol Kummer, dne 30. marca z društvenim blagajnikom gosp. Malovrhom napotil na Sedlo, da se prepriča, kaj je na poročilu resničnega. — Dobro uro od Bistrice sta turista imela dosti čedno pot, dasi je po malem snežilo; še pred pastirsko kočjo pa sta ga imela pod nogami najmanj 2 m. Obenem je gosta megla zastrla vsak pogled. Vendar sta šla kar naprej navzgor, dasi nista vedela, ali imata smer proti Koči, Brani ali Planjavi. Kar naenkrat potegne malo sever in megla se za hip razkropi. Zdaj sta videla, da sta zašla v obronke Planjave. Kočo pa sta zazrla že pod seboj. — Obrneta se nazaj proti Koči — in drče in smuče dospeta ob 4. uri popoldne do Koče: streha ni bila prav nič pokvarjena. V Kočo nista mogla, ker so bila vrata več kakor za polovico zamedena, snega pa okoli kočje do tri metre.

Vodnik po Slovenskih Alpah, ki ga prireja Češka podružnica S. P. D., je — kakor se nam poroča — že v tisku. Obsegal bo do 20 tiskanih pol teksta, veliko štiribarvno karto (1:750.000), več načrtov gorskih skupin in večje število panoram in diagramov. — Na važno delo opozarjamo že zdaj.

Razstavo slik iz Savinjskih Alp priredi Savinjska podružnica ob priliki letošnje velike Sokolske slavnosti v Celju ter prosi prav srčno vse fotografe, da bi jej za ta namen blagovolili poslati svoje slike, brezplačno ali proti odškodnini. Pošiljatve se naj naslovijo v Gornjigrad.

Društveni vestnik.

Darila in podpore. — Za novi Aljažev Dom: (Dalje.) Ljubljanska kreditna banka 400 K, neimenovan rodoljub 200 K z geslom: »Planinski raj, nebeški raj«, Berjak & Šober 80 K, kot izkupilo likerja Ilirija, Vaso Petričič, 50 K, Kmetiska posojilnica na Vrhniki 50 K, Posojilnica v Kranjski Gori 50 K, Posojilnica v Celju 50 K, Lovsko društvo v Dovjem 25 K, pisarniško osebje dr. Krisperja 10 K, Hranilnica v Žireh 10 K, strelski klub v gostilni pri »Mačku« 6 K, J. Korošec 1 K, nabiralniki: pri Belem Volku 47 K, pri Mikužu 23 K, pri Šmercu v Mojstrani 17 K, na Joštu 11.75 K, pri Roži 5 K. — Za Prešernovo Kočo (Kranjski podružnici): Preostanek računa na Šmarjetni Gori po g. prof. A. Zupanu 2.70 K, nabiralniki: pri P. Mayrju 19.84 K, pri F. Jezeršku 4.48 K, pri Joštarju 8.39 K, pri Novi Pošti 8.07 K, pri Geigerju 7 K.

Občni zbori.¹⁾ **8. Istarske podružnice.** — Bio je dne 5. ožujka u Pazinu. Kod I. točke dnevnoga reda izvestilo je predsedništvo o radu društva od zadnje gl. skupštine, što je bilo primljeno do znanja. Kod II. točke izabrani su u odbor: za predsjednika: Brolih Luka, za tajnika: Motika-Sandar Josip, za blagajnika: pl. Premierstein Robert, za odbornika: Medvedić Ivan. — Kod

¹⁾ Poročila o občnih zborih objavljamo v istem sporedu, kakor nam dohajajo. Ured.

III. točke dnevnega reda izabran je predsednik kao izaslanik za na glavnu skupštinu tog društva radi okružnice Cerkljanske podružnice. — Ovlašteno je predsedništvo glede zaklonišča kod Peruča na »Učki«.

9. *Ajdovsko-Vipavske podružnice.* — Vršil se je dne 12. sušca 1910 v Ajdovščini z volitvijo novega odbora. — V preteklem letu je imela podružnica en občni zbor in 6 odborovih sej. Med tem časom je izstopilo 5 članov, pristopilo pa je več novih. O priliki planin. plesa Soške podružnice v Gorici je napravila naša podružnica kočico, kjer so se prodajala Vipavska vina; čisti dobiček se je odstopil Soški podružnici v svrhu zgradbe Simon Gregorčičeve Koče.

Markiralo na novo, oziroma obnovilo se je več potov, in sicer: Iz Ajdovščine do Predmeje, iz Ajdovščine do Korita, ter od tam do Predmeje čez staro cesto na Dol. Obnovila se je markacija iz Predmeje čez Čaven na Kucelj, kakor tudi iz Predmeje na zeleni rob. Postavili sta se dve novi tabli in sicer Korito-Predmeja in Korito-Orlovica. — Priredilo se je nekaj skupnih in več posameznih izletov, tako da so gg. člani naše podružnice pridno obiskovali naše Slovenske goré.

Gosp. predsednik F. Vidmar in g. E. Čibej sta napravila v preteklem letu krasno razgledišče na Zelenem Robu; vse v to potrebno železo je podaril brezplačno gosp. odbornik M. Malik. — Gosp. predsednik je preskrbel gosp. Andreju Polancu na Dol. Otlici krčmarsko obrt s prenočišči za tujce, napravil je nadalje načrt verande pri Hublju, ki se bode zidala v tekočem letu. — Denarni promet izkazuje 451'15 K prejemkov in 337'67 K izdatkov.

Pri volitvah se je izvolil stari odbor, kateremu se je izrekla o tej priliki, posebno pa vrlemu gospodu predsedniku, Fr. Vidmarju, g. E. Čibeju in g. M. Maliku najtoplejša zahvala za požrtvovalnost in trud.

10. *Koroške podružnice.* — Vršil se je dne 13. marca 1910 v Celovcu. Načelnik, gosp. državni in deželni poslanec F. Grafenauer, otvori zborovanje in pozdravi številno navzoče člane podružnice, želeč zborovanju mnogo uspehov in podružnici svežega razvzitka.

Blagajniško poročilo: Dohodkov je bilo 471'22 K, izdatkov pa 251'14 K; torej preostane v blagajni prebitka 220'08 K. Članov je: 1 častni in 71 rednih.

Po občnem zboru lanskega leta ni bilo nobene odborove seje in je rešil gosp. tajnik in blagajnik vse podružnične zadeve.

Novi odbor se je nastopno razredil: načelnik: g. Fran Grafenauer, drž. poslanec na Brdu; načelnika namestnik in tajnik: Albin Novak, trgovec v Sinčivasi; blagajnik: Ivan Koželj, tiskar v Celovcu; odborniki: msgr. Val. Podgorc, Mihajlo Svanjak, Albin Ehrlich in Anton Pesek. S sklepom občnega zbora se deli tajništvo in blagajništvo, kar je preje oboje opravljal en odbornik. Tajnik je obenem načelnika namestnik.

Občni zbor je mnenja, da se naj poleg notranje preuredbe S. P. D. tudi vpisnina 2 K popolnoma odpravi. — Gosp. načelnik predlaga, da naj novi odbor stopi v stik z vsemi slovenskimi občinami na Koroškem glede naprave slovenskih krajevnih tabel in kažipotov. Tudi se naj povpraša, koliko bi prispevale v to svrhu. — Radi tega nastane živahna debata in se, konečno, sprejme enoglasno načelnikov predlog: občni zbor dovoli odboru neomejen kredit v izvršitev tega načrta. — Načelnik še naprosi vse g. člane-juriste, za slučaj če bi trebalo odboru pravnih nasvetov, za prijazno pomoč. — Senožet se da

na novo v najem in sicer potom licitacije. Les se mora vsako leto izsekati. — Zaznamovati je pot iz Ukev do Mrzle Vode. Obrniti se je treba do g. oo. frančiškanov v Žabnici. — G. Novak predlaga: Za Peco se naj table obnove in markacije osamostalijo, da se ne stikajo z Nemško potjo. Dohodne poti: 1. Sinčaves — Štebenj, 2. Goselna ves — Štebenj. (Se sprejme.)

Odobrijo se vsi sklepi odborove seje, ki se je vršila popoldne pred občnim zborom.

11. *Kranjskogorske podružnice.* — Vršil se je v nedeljo, dne 13. februarja na Dovjem v prostorih g. Železnika z običajnim dnevnim redom. Zborovanje je otvoril načelnik g. dr. Tičar s pozdravom na navzoče. Posebej je pozdravil vrle dame iz Žirovnice — med njimi prezaslužno g. Ivanko Jeglič, častnega člana preč. gosp. župnika Aljaža, g. sodnika Prevca iz Logatca, vrlega očeta Požganca in Kranjskogorski pevski zbor. V daljšem govoru je orisal podružnično delovanje v preteklem letu in posebno poudarjal prireditve kmetske ofceti. ¹⁾ Zahvalil se je vsem njenim rediteljem in pospeševalcem.

Tajnik nadučitelj I. Petrovčič se je spominjal umrlega navdušenega planinskega prijatelja župana Potočnika iz Koroške Bele. V znak sožalja so se udeleženci dvignili s sedežev. — V minolem letu je podružnica v vsakem oziru lepo uspevala, krepko se razvijala in globoko posegla v družabno življenje. Že na prejšnjem občnem zboru se je poročalo, da se je podružnični odbor obrnil s prošnjo na nekatere druge imovitejše podružnice, da bi se z nami zedinjene lotile kake večje gorske naprave. Oficielno se sicer niso izjavile, sicer pa predlogu niso nenaklonjene. — Na kolodvorih v Kranjski Gori in Ratečah je podružnica napravila table z napisi in razdaljami vseh izletov in tur iz dotičnih krajev. Prostor in les za Rateče je dal brezplačno župan Jalen in je tudi sam plačal stroške za postavljanje. Prostor v Kranjski Gori je po zaslugi g. župana dr. Tičarja tudi brezplačno prepustila občina. Izgotovljena tabla za Dovje se pa še ni mogla postaviti, ker ni dobili primerne prostora. Dr. Tičar je napravil brezplačno več napisov in lastnoročno narisal lep razkazek poti in stez v Kranjskogorskem okolišu. Gosp. Juvan iz Rateč je krasno obnovil razgledne table pri Ratečah, in sicer brezplačno. To leto se markacije niso obnavljale, ker so bile stare še dobre. Novih zaznamovati pa ni kazalo vsled skrajno slabega vremena. Na novo se je zaznamoval le podaljšek one poti na severni steni Škrlatice dalje proti vrhu. — Podružnica se je po svojih zastopnikih: dr. Tičarju, Hafnerju, Jalenu, Urbaniju, i. dr. udeležila otvoritve Koče v Koritnici dne 1. avg. 1909. Pri rešilni ekspediciji za Dr. Stojca je podružnica krepko sodelovala in omogočila rešitev omenjenega gospoda. — Dne 25. julija 1900. je šla večja družba pod vodstvom dr. Tominška in Dr. Tičarja na Križke Pode, ogledovat si prostor za kočjo. Megla je ta dan zakrivala vse do tal, da ni bilo ničesar videti. — Med letom so bile štiri odborove seje. Na teh se je med drugim sklenilo prirediti poleti več skupnih izletov. — Občni zbor je nadalje razpravljal o dopisu Cerkljanske podružnice, glede preustroja S. P. D. — Po nasvetu dr. Tominška se v Kranjski Gori ustanovi v kratkem rešilna postaja. —

Blagajniško poročilo je podal blagajnik J. Petrovčič. Dohodki so znašali 1632 K 36 h, stroški za Vestnik, table, Aljažev Dom pa 402 K 54 h. Čistega je 1229 K 82 h. Veselica »kmetska ofcet« je vrgla podružnici 250 K in

¹⁾ Glej dodatek (kmetska ofcet) na strani 114.

za Aljažev Dom 100 K. Radovljiška posojilnica je darovala 100 K, gosp. Ivanka Jeglič pa je nabrala v svoj »medvedek« 145 K 98 h. Vrli in zelo požrtvovalni gospici Ivanki se je občni zbor iskreno zahvalil. — Računska revizorja gg. Zupančič in Kozjek sta pregledala račune in jih našla v redu. — V debato o Kadilnikovi Koči so posegli gg. dr. Tičar, Kunaver, Praprotnik, Drašler i. dr. V odbor za oskrbo kože in kot podružnična zaupnika za Jesenice sta bila soglasno izvoljena gg. Kunaver in Ig. Hrovat. — Dr. Tičar se je nato zahvalil vsem udeležencem za udeležbo in je zaključil mnogobrojno obiskano zborovanje.

Udeležba bi bila še številnejša, da je bila zborovalna soba prostornejša. Po zborovanju se je začela prav animirana zabava, ki je trajala dolgo in vendar prekratko. Posebno se je odlikoval moški zbor g. Bezega. Končno nam je pohvalno omeniti g. Janša, ki je udeležencem požrtvovalno dal vozove na razpolago.

Dostavek. (»Kmetiska ofceta«). Dne 12. septembra 1909 je Kranjskogorska podružnica priredila veliko narodno veselico, pri kateri so sodelovali vrli planinci iz vseh treh Dolinskih občin: iz Rateč, Kr. Gore in Dovjega, oz. Mojstrane. Ideja take prireditve sicer ni bila nova, toda da je postala dejstvo, in da se je vsa prireditev vršila v takem obsegu, je vsekako zasluga gospoda dr. Tičarja. Prireditev je bila velikega pomena v gmotnem oziru, še pomembnejša pa za skupno in složno delovanje Jeseničanov, Ratečanov, Kranjskogorcev ali Mojstrancev. Kaj je pridobila narodna zavest in krasna ter v skrinjah, razjedenih od moljev, skoraj pozabljena narodna noša, ni treba posebej poudarjati.

Svatje so se na številnih vozech iz Radeč in Kr. Gore odpeljali po nevesto, gospo Rabičevo, v Mojstrano. Teta g. Ambrožičeva in starešina g. Jerele sta jih sprejela po častiti stari navadi. Z Dovjani in Mojstranci pomnoženi svatje so se odpeljali na 19 vozech v Kr. Goro. Na čelu se je ponosno pomikal voz za balo, okrašen z zastavicami, prepleten z zelenjem in mnogobarvnimi trakovi. Na vozu je bil med drugim častiti kolovrat, zibelka in ogromna skrinja, na kateri so sedeli godci.

Tudi običajno »šranganje« ni smelo izostati. V gozdu pri gostilni Omanovi so bile napravljene prve šrange, kjer so morali odkupiti nevesto. Že tu je bila zbrana velika množina ljudi. Mimo vozeči se avtomobilisti so morali obstati in so ob slikovitem pogledu na svate presenečeno vzklikali: »Kako krasno!« Nevesti, sedeči v dvovprežni kočiji, so klicali: »Mnogo sreče!«, misleč, da je resnično ženitovanje. Pri Slavcu v Kr. Gori se je ustavil ves sprevod. Tu sem je prišel po nevesto ženin g. Buja z ostalimi Rateškimi in Kranjskogorskimi svati. Pa vrata so bila zaprta in le na običajni dokaz, da so pošteni in nič hudega hoteči ljudje, so se jim ista odprla. Častitljivi oče Slavec je ginljivo blagoslovil ženina in nevesto. Pri tem prizoru je bilo marsikatero oko solzno. Odtod je odšel nad 70 parov broječi sprevod, vsi v narodni noši proti hotelu Razoru med nešteto množico ljudstva. Pred hotelom jih je sprejela vrta narodna dama gospodinja Urbaničeva na običajni način. Nato se je pričela prava veselica. Ves prostorni hotel Razor je bil natlačeno poln; Kranjskogorski pevski moški zbor je zapel več lepih pesmi; veselica je trajala do ranega jutra. Udeležili so se je tudi člani sosednjih podružnic, celo Tržaške in Cerkljanske ter Osrednjega društva. Da je veselica v vsakem oziru dobro uspela, se je zahvaliti pred vsem navdušenim Dovjanom, zlasti Mojstrancem, v prvi vrsti seveda gg. odbornikoma

Hafnerju in Kozjeku ter njiju desni roki g. Jerebu, ki je za udeležbo pridno agitiral, dalje g. Ambrožičevi in onim, ki so dali zastoj vozove na razpolago: Železniku, Hafnerju, Govoču iz Dovjega, oz. Mojstrane, Slavcu, Urbaniju in Smljnekcu iz Kr. Gore, županu Jalenu in Kavalarju iz Rateč in raznim drugim. Hvala gre tudi vsem svatom in drugim, ki so k veselici kakorkoli pripomogli. Obča želja je, da bi se kaj podobnega kmalu zopet priredilo. P.

12. *Ilirsko-Bistriške podružnice*. — Vršil se je dne 14. sušca 1910 v hotelu Tomšič v Il. Bistrici. Načelnik podružnice g. Miroslav Martinčič je poročal o delovanju. Popravila sta se pota in markacije na Snežnik in na Planinec. — Denarno stanje ob času občnega zbora: prenos iz l. 1908 180 K, prenos iz leta 1909 81.62 K, prebitek iz l. 1910 (do občnega zbora, všteti nove člane, brez odbitka vsote, nakazane osrednjemu odboru) dosežaj 198 K, skupaj 459 K 62 v. — Članov je bilo 37, 30 tukajšnjih, 7 zunanjih. Dosedanjim odbornikom (načelnik Miroslav Martinčič, tajnik R. pl. Andrejka, tajnikov namestnik Jakob Prek, blagajnik Dragotin Val) se je podelil absolutorij ter storil ukrep, da se blagajniku Dragotinu Valu za vzorno poslovanje in pridno delo pri markiranju izreče pismena zahvala. — V odbor so bili per acclamationem izvoljeni: Miroslav Martinčič, Vinko Šket, dr. Fran Goršič. Za pregledovalca računov: Albert Domladiš in Fran Suša. Pri odborovi seji dne 30. marca 1910 se je odbor razredil tako: Načelnik: Miroslav Martinčič, davkar v p., tajnik: dr. Fran Goršič, sodnik, blagajnik: Vinko Šket, trgovec — vsi v Il. Bistrici. — Dodatno k poročilu o občnem zboru nam javlja zdaj krepko nastopajoča podružnica: Zanimanje za planinstvo je tukaj sedaj zopet veliko. Prvo bo, da pustimo takoj, ko skopni nanovo pali sneg, poti in markacije na Snežnik in Planinec popraviti. — Tudi ukrenemo v kratkem, da pride na kolodvor razgledna tabla. — Turisti dobe ključ od zasilne koč v Črnem Dolu (ki je, kakor znano, še last Bistriških gozdnih upravičencev, ki pa gozd sedaj delé), pri načelniku g. Miroslavu Martinčiču v Il. Bistrici. V koči je 7 ležišč in kuhinja s štedilnikom. — Vsled ukrepa prvega odbora te podružnice se je svet, ki na njem stoji ta koč, iz delilnega načrta izločil in upravičenci so obljubili Podružnici predkupno pravico. Bo li kazalo, koč kupiti ali ne, bomo še videli. Bati se je, da preide v roke tujcev. Ker pa leži koč prenzko in ni dovolj trdna, bo podružnica začasno stala le na braniku. — Omeniti je še, da je Podružnica napravila v dneh 31. julija in 1. avgusta 1909 izlet skozi Grdo Drago na Snežnik in čez Čabransko Polico po krasni cesti skozi Leskovo Dolino, Lož in Cerknico v Rakek. G.

13. *Češke podružnice*. — Poročilo o njem je natisnjeno v 6. šte. »Alpskega Vestnika« z imenikom vseh članov. — Mi se na to poročilo le našamo.

Občni zbor Osrednjega društva se je vršil dne 13. aprila. Zaradi pičlega prostora priobčimo poročilo prihodnjič.

Novi člani. — Osrednjega društva: gg. Fran Arko, posestnik in obč. svetovalec, Andrej Burger, posestnik, Avgust Kraigher, trg. sotrudnik, Leopold Vukič, trgovec, vsi v Postojni; Franc Zaman, šolski voditelj v Hrenovicah pri Postojni; Josip Stadler, trg. sotrudnik, Rado Jereb, notarski kandidat, dr. Bedřich Žak, sekundarij deželne bolnice, Anton Tertnik, čevljarski mojster, Stanko Kreč, jurist, vsi v Ljubljani.

Ilirsko-Bistriške podružnice: č. gg. Fran Golmajer, kaplan, Janez Gogola, kaplan, dr. Jos. M. Kržišnik, dekan, Olga Tomšič, učiteljica, Martin Zarnik, šolski vodja v p., vsi v Trnovem; Jos. Ložak, višji oficijal, Melanija Podboj, Fran Samsa, trgovec, Fran Suša, not. kand., Ivan Šinkovic, sodnik, Josip Tomšič, posestnik in trgovec, Roza Tomšič, trgovka in posestn., Andrej Uršič, trgovec in posestnik, vsi v Il. Bistrici; Aleksander Špelar, trgovec in posestnik v Kosezah; Lavoslav Borštnik, trgovski potnik v Ljubljani; Anton Zdolšek, c. kr. sodnik v Laškem Trgu.

Kamniške podružnice: g. Fabian Ivan, c. kr. davčni upravitelj v Kamniku.

Koroške podružnice: gg. Lipar Blaž, jurist, Weber Ivan, uradnik Ljubljanske Kreditne banke, oba v Celovcu.

Kranjske podružnice: gg. Franc Zupančič, c. kr. geom. v Ljubljani; A. Keglevič, knjigovodja, Ed. Muc, knjigovodja, dr. Adrijan Zupančič, odv. kandidat, Jos. Fuso, posestnik in stavbeni podjetnik, Peter Kobal, gostilničar, vsi v Kranju.

Podravske podružnice: gg. Hinko Druzovič, c. kr. vadm. učitelj, Ivan Ašič, notarski kandidat, oba v Mariboru.

Savinjske podružnice: ustanovni član: Tvrška Bregant i drug v Zagrebu.

Selške podružnice: g. Ivau Jenšterle, visokošolec na Dunaju.

Soške podružnice: gg. Faganelj Cvetko, učitelj, plem. Puppis Emil, c. kr. gozd. komisar, oba v Tolminu; Kosmač Matej, pristav sl. d. kmet. š., Podgornik Andrej, dež. rač. revident, Podgornik Anton, pristav sl. d. kmet. š., Štrekelj Anton, vodja slov. dež. kmet. šole, vsi v Gorici.

Šaleške podružnice: gg. Jurkovič Milica, učiteljica, Pajger Bohuslav, elektrotehnik, Tajnik Miloš, učitelj, vsi v Šoštanju.

Izstopivši člani. — Iz Osrednjega društva: Jelica Ažman, učiteljica v Vipavi.

Iz Koroške podružnice: dr. Ferdo Müller, odvetnik v Celovcu.

Iz Šaleške podružnice: Lampret Jos., tovarnar v Šoštanju.

Od uredništva. — Iz tehničnih ozirov smo običajni prvi članek postavili na drugo mesto. — Klišeje slik o »Postojnski jami« nam je dal g. pisatelj na razpolago, za kar mu izrekamo srčno zahvalo.

Vsebina: — And. Perko: Svetovnoznana Postojnska Jama. (Str. 93.) — Dr. H. Tuma: Špič nad Policami. (Bojec, Montaž.) (Str. 102.) — Janko Mlakar: Po visokih Alpah in nizki Lombardiji. (Str. 106.) — Slovestvo: Vojvodina Koroška. (Str. 108.) — Obzor: O Kamniški Koči na Sedlu, Vodnik po Slovenskih Alpah, Razstava slik iz Savinjskih Alp. (Str. 111.) — Društveni vestnik: Darila in podpore, Občni zbori (Istarske podruž. str. 111, Ajdovsko-Vipavske podruž., Koroške podruž. str. 112, Kranjskogorske podruž. str. 113, Ilirsko-Bistriške podruž., Češke podruž. str. 115.), Občni zbor osrednjega društva, Novi člani. (Str. 115.), Izstopivši člani, Od uredništva. (Str. 116.) — Naše slike. Vhod v Postojnsko jamo, str. 93, Stolna Cerkev, str. 94, Iz jame Marije Ane, str. 95, Brilljant, str. 97, Kalvarija, str. 98, Iz Nove jame, str. 99, Iz jame Nadvojvode Ivana str. 101.